

“Почуваю себе українцем...” : архикнязь Вільгельм Габсбург (Василь Вишиваний) – полковник українського війська. (1895–1948 рр.)

“Борімся, доки наш ідеал не буде здійснений!”
Василь Вишиваний

На матеріалах фонду відділу україніки

Його ім'я маловідоме українському громадянству, але потрібно нагадати сучасним поколінням про те, що :

Заради України він пішов із батьківської домівки, розірвав зв'язки з родиною, аристократичними колами Європи, віддав свої молоді роки, високе становище, титули, кошти і, зрештою, заплатив життям. Щира любов та відданість Вільгельма Габсбурга українському народові, його участь у визвольних змаганнях України не повинні залишитися поза увагою сучасного українського громадянства.

Літературно-критичні матеріали (статті, повідомлення, замітки) про Вільгельма Габсбурга (Василя Вишиваного)

1. Акція Вишиваного : [повідомлення] / українпрес // Вперед! – 1921. – 5 жовт. (чис. 177). – С. 1. – Українські справи.

Повідомляється, що прихильники Василя Вишиваного заявляють про необхідність вести боротьбу за самостійність України. Щирість їхніх намірів досить сумнівна, можливо це лише змагання за те, щоб усунути конкурента на гетьманство, можливо, щось інше.

2. Архикнязь Вільгельм : [повідомлення] // Діло. – 1917. – 3 серп. (чис. 179). – С. 4. – Новинки.

Повідомлення про подорож архикнязя Вільгельма з Цісарем по звільнених від російських військ українських областях Східної Галичини.

3. Архикнязь Вільгельм : [стаття] // Свобода. – 1917. – 24 лют. (чис. 8). – С. 3. Зазначено, що жовніри-українці на знак поваги до свого наставника архикнязя Вільгельма подарували йому вишивану сорочку.

4. Архикнязь Вільгельм [Василь Вишиваний] : [стаття] // Вістник Союзу визволення України . – Відень, 1917. – 4 лют. (чис. 136). – С. 89. – Портрет у вишиванці.

Повідомлено про щире ставлення архикнязя до українського народу, зацікавлення його потребами.

5. Архикнязь Вільгельм в нім.[ецькій] головній квартирі : [повідомлення] // Діло. – 1918. – 10 серп. (чис. 180). – С. 3. – Новинки.

“Kurier Lwowski” повідомляє в телеграмі з Відня, що архикнязь Вільгельм знаходиться в німецькій головній квартирі.

6. [Архикнязь Вільгельм вертається на Україну] // Діло. – 1918. – 16 лип. (чис. 158). – С. 3. – Новинки.

Зазначено, що архикнязь Вільгельм відвідав Боєву управу і обговорював з її членами різні справи, що стосувалися організації УСС. На засіданні були присутні пп. Боберський і Темницький.

7. Архикнязь Вільгельм на Буковині : [заметка] // Діло. – 1918. – 15 жовт. (чис. 234). – С. 2.
Повідомляється, що архикнязь Вільгельм перебуває в Чернівцях на воєнній службі. Він є командантом УСС.
8. Архикнязь Вільгельм у цісаря (Відень, 26 лютого 1918) : [повідомлення] // Діло. – 1918. – 1 марта (чис. 47). – С. 2.
Повідомлення про прийняття архикнязя Вільгельма цісарем та про його зацікавленість українськими справами.
9. Бабій О. “Наша нетерпимість” : [стаття] / Олесь Бабій // Вперед. – 1921. – 27 квіт. (чис. 51). – С. 1.
Відповідь на статтю: “Наша нетерпимість”, поміщену в “Українському голосі” 17 квітня 1921 року на захист Василя Вишиваного. Повідомляється, що справа українських соціалістів – це боротьба проти монархічних затій, та про виступи проти Вишиваного, як представника монархії.
10. Боротьба з вітраками : [стаття] // Український голос. – 1921. – 24 квіт. (чис. 17). – С. 1–2.
Про безпідставні напади п. Михайла Лозинського на полк. Вишиваного.
11. Вишиваний – Людендорф : [стаття] // Вперед! – 1921. – 8 жовт. (чис. 180). – С. 1–2.
Про публікацію у паризькому вечірньому часописі “Intranigeant” приватної кореспонденції з Відня під заголовком: “Вільгельм Габсбург в наймах у Людендорфа”. Говориться про шкідливість пропаганди, яку проводить Василь Вишиваний. Його звинувачують у тому, що він одягає вишиту сорочку та змінює ім'я аби стати популярним серед селянства. Крім того пов'язаний з німецьким монархістом Людендорфом, який ніби-то дає кошти Габсбургові, а той фінансує українські політичні партії.
12. Відїзд Архикн. Вільгельма : [повідомлення] // Діло. – 1917. – 12 верес. (чис. 214). – С. 3.
Повідомляється про відїзд архикнязя Вільгельма до Відня. Його проводжали представники Народного Комітету, делегація від українських організацій, офіцери українських січових стрільців з отаманами Коссаком і д-ом Волошином, представники влади.
13. Всі проти гетьманців : [заметка] / (русспресс.) // Вперед! – 1921. – 23 верес. (чис. 168). – С. 1. – Українські справи.
Згадка про Василя Вишиваного та про те, що галицькі українці відкидають усі монархічні плани щодо Східної Галичини.
14. Галицькі УСС. На землях України : [стаття] // Відродженне України. – 1918. – 25 мая (чис. 28). – С. 1–2.
С. 2 : Згадка про архикнязя Вільгельма і його стрільців, які брали участь в боях з більшовиками.

15. Горленко А. Василь Вишиваний / А. Горленко // Український голос. – 1921. – 3 квіт. (чис. 14). – С. 2–3.
Подається коротка біографія Василя Вишиваного (Вільгельма Габсбурга) та інформація про його участь в українських визвольних змаганнях.
16. “Градуцій хамъ” : [замітка] // Український прапор. – 1920. – 10 лют. (чис. 11). – С. 6.
Зазначено, що діяльність архикнязя Вільгельма (Василя Вишиваного) у Галичині та на Великій Україні всім добре відома, а злобні наклепи на нього у польській пресі лише підтверджують його патріотизм і популярність серед українського громадянства.
17. Доценко О. Невідома сторінка з легенди про українських Січових Стрільців : [стаття] / Олександр Доценко // Історичний календар-альманах Червоної калини на 1934 рік. – Львів, 1933. – С. 44–51. – Фотографія архикнязя Вільгельма.
С. 49 : Архикнязь Вільгельм на переляді вишколу УСС.
18. 3 монархістичних містерій : [повідомлення] // Вперед! – 1921. – 15 черв. (чис. 89). – С. 1–2.
Своїм листом Василь Вишиваний спростовує чутки відносно своєї участі у конгресі московських монархістів.
19. 3 українського життя на чужині : [повідомлення] // Нова рада. – 1920. – 25 січ. (чис. 17). – С. 2. – Підп.: (“Воля”).
Згадка про Василя Вишиваного (архикнязя Вільгельма Габсбурга).
20. Заклинський М. “А ми тую стрілецьку славу збережемо” : спомини з визвольної війни / Мирон Заклинський. – Львів : наклад. в-ва “Всесвіт”, 1936. – Ч. II. – 111 с.
С. 34–69 : Про Василя Вишиваного, його прихильність до всього українського, зацікавленість усіма проявами українського життя.
21. Заперечення в справі кандидатури архикнязя Вільгельма на гетьманство : [замітка] // Діло. – 1918. – 13 серп. (чис. 182). – С. 3. – Новинки.
Зазначено, що польські часописи Кракова подають неправдиву інформацію в справі кандидатури архикнязя Вільгельма на гетьманство.
22. Карманський П. З галереї ідеалістів і фантастів : Василь Вишиваний / Петро Карманський // Новий час. – 1934. – 31 серп. (чис. 194). – С. 2 ; 1 верес. (чис. 195). – С. 2 ; 3 верес. (чис. 197). – С. 2.
23. Кордуба М. Переворот на Буковині : (з особистих споминів) / др. Мирон Кордуба // Літературно-науковий вістник. – Львів, 1923. – Т. LXXXI, кн. X. – С. 135–141 ; Т. LXXXI, кн. XI. – С. 229–239.
С. 136, 137, 140 : Згадка про архикнязя Вільгельма.
С. 229, 230 : На засіданні Краєвого Комітету ухвалене рішення про акцію архикнязя Вільгельма, який обіцяє вислати 400 стрільців до Львова.
24. Лозинський М. У відповідь “Українському Голосові” : [стаття] / Михайло Лозинський // Вперед! – 1921. – 13 мая. (чис. 62). – С. 1–2.
Зазначено, що д-р Михайло Лозинський переслав редактору газети “Вперед” для публікації відповідь перемиській газеті “Український Голос”, де

він заперечує проти звинувачення на його адресу в нападах (некультурних і несправедливих) на Василя Вишиваного.

25.Лозинський М. Українські монархісти : [стаття] / д-р Мих. Лозинський // Вперед ! – 1921. – 18 мая (чис. 66). – С. 1 ; 20 мая (чис. 68). – С. 1–2.

Згадка про Василя Вишиваного.

26.Монархістичні затії : [стаття] // Вперед! – 1921. – 9 квіт. (чис. 36). – С. 1. – Без підп.

Згадка про Василя Вишиваного.

27.Монархістичні мрії супроти Галицької Республіки : [стаття] // Український прапор. – 1921. – 10 верес. (чис. 36). – С. 1.

Згадка про Василя Вишиваного (Вільгельма Габсбурга).

28.На еміграції : політичні настрої української еміграції // Вперед! – 1920. – 21 верес. (чис. 217). – С. 1-2.

С. 2 : Згадка про Василя Вишиваного.

29.Наслідки нашої нетерпимости : [стаття] / підп.: д-р Андрій Чайківський // Український голос. – 1921. – 15 мая (чис. 20). – С. 3.

Андрій Чайківський повідомляє про нетерпимість наших патріотів щодо особи полк. Вишиваного, мабуть, за те, що служив і хоче служити українському народові, а задля цього відрікся свого роду і життєвих розкошів.

30.Наша нетерпимість : [реферат] // Вперед! – 1921. – 20 квіт (чис. 45). – С. 2.

Зазначено, що соціал-демократи проявляють нетерпимість по відношенню до Василя Вишиваного, як представника монархії.

31.Наша нетерпимість : [стаття] // Український голос. – 1921. – 17 квіт. (чис. 16). – С. 1–2.

Вячеслав Липинський заявляє про великі симпатії Василя Вишиваного до України і його участь в українській визвольній боротьбі.

32.Невдача Вишиваного : [заметка] / підп.: (Русспресс.) // Вперед! – 1921. – 11 верес. (чис. 159). – С. 1.

Зазначено, що зусилля Василя Вишиваного з'єднати баварських монархістів закінчилися невдачею.

33.Омелянович-Павленко М. Спомины. Розділ XII : згода з революційною демократією. – “Василь Вишиваний” / ген. М. Омелянович-Павленко // Літературно-науковий вістник. – Львів, 1930. – Т. СІІ, кн. ІV. – С. 325–330.

С. 327 : Згадка про Василя Вишиваного, як політика і як добру, чуйну людину, яка всім серцем вболіває за українську справу.

34.Петрів В. Спомины з часів української революції (1917–1921). Част. ІІІ / Всеволод Петрів. – Львів : Червона Калина, 1930. – 164 с.

С. 145, 152–153, 160, 161 : Згадка про Василя Вишиваного.

35.По повороті митр. Шептицького : Митрополит і Архикнязь Вільгельм // Діло. – 1917. – 12 верес. (чис. 214). – С. 3.

Зазначено, що архикнязь Вільгельм привітав митрополита Андрея Шептицького з поверненням до рідного краю й митрополичої столиці. Прийняття у митрополита.

36. По смерті д-ра Е. Олесницького : [посмертна згадка] // Діло. – 1917. – 2 падол. (чис. 258). – С. 2.

Зазначено, що архикнязь Вільгельм (Василь Вишиваний) висловив співчуття з приводу смерті Євгена Олесницького.

37. По Україні і про Україну : Скоропадський і Василь Вишиваний : [замітка] // Громадська думка. – 1920. – 27 трав. (чис. 123). – С. 1.

Про зустріч Скоропадського з Василем Вишиваним, полковником українського війська. Темою нарад були політичні справи України.

38. [Про архикнязя Вільгельма] : [повідомлення від 3 вересня 1917, Львів] // Діло. – 1917. – 4 верес. (чис. 207). – С. 3. – Новинки.

Зазначено, що архикнязь Вільгельм повернувся зі східного фронту до Відня і був 31 серпня прийнятий на особливій аудієнції у цісаря.

39. Про В. Вишиваного і його політичну акцію // Український прапор. – 1921. – 3 верес. (чис. 35). – С. 3. – Ріжні вісти.

Зазначено, що проектується утворення уряду, на чолі якого має стати відомий діяч Євген Чикаленко.

40. Пеленський Д. Осінь 1918 року : (уривки зі споминів) / Дамян Пеленський // Історичний календар-альманах Червоної калини на 1934 рік. – Львів, 1933. – С. 75–83.

С. 76–78 : Зазначено, що, отримавши наказ зі Львова про допомогу, Команда групи УСС архикнязя Вільгельма (Василя Вишиваного) вирушила на Львів для оборони молоді української державності.

41. Полковник У. С. С. Василь Вишиваний [архикнязь Вільгельм] // Нова рада. – 1920. – 13 лют. (чис. 33). – С. 4.

42. Приїзд Митрополита Шептицького : привітанє Архикн. Вільгельма // Свобода. – 1917. – 15 верес. (чис. 37). – С. 1 ; Діло. – 1917. – 11 верес. (чис. 213). – С. 1.

Повідомлено про приїзд митрополита Шептицького і привітання його архикнязем Вільгельмом з поверненням до рідного краю й митрополичої столиці.

43. Скоропадський і Вишиваний на з'їзді московських монархістів : [повідомлення] // Вперед! – 1921. – 11 черв. (чис. 86). – С. 1. – Українські справи.

44. Трильовський К. З моїх споминів : початки стрілецької організації і “Боева Управа” / Кирило Трильовський // Історичний календар-альманах “Червоної калини” на 1927 рік. – Львів; Київ : накладом вид-ва “Червона калина”, 1926. – С. 1–17.

С. 17 : Згадка про Василя Вишиваного (архикнязя Вільгельма Габсбурга).

45. Українські Січові Стрільці на Запорозжі : [стаття] // Відродженє. – 1918. – 18 мая (чис. 24). – С. 2.

Згадка про архикнязя Вільгельма (Василя Вишиваного).

46.Українські справи : “архикнязь Вільгельм королем України” : [повідомлення] // Вперед! – 1921. – 11 січ. (чис. 7). – С. 1.

Зазначено, що краківська газета “Nowa Reforma” подає неправдиві чутки щодо архикнязя Вільгельма (ніби він має стати королем України).

47.У. С. С. в бою за місто Олександрівськ : пресова квартира УСС. в поли : [стаття] // Діло. – 1918. – 11 мая (чис. 105). – С. 1–2.

Зазначено, що архикнязь Вільгельм (Василь Вишиваний) командант групи, до якої належать стрільці, похвалив їх за участь в боях під Олександрівськом, де ворогові було завдано величезних втрат. Висловив подяку за мужність і хоробрість всьому українському легіонові.

48.УСС на землях Української Народної Республіки : (з пресової квартири УСС. в поли) // Діло. – 1918. – 12 мая (чис. 106). – С. 2–3.

Згадка про архикнязя Вільгельма.

49.Участь Архикн. Вільгельма в привітанню Митр. Шептицького у Львові // Діло. – 1917. – 9 верес. (чис. 212). – С. 1.

Зазначено, що архикнязь Вільгельм прибув до Львова, щоб привітати від імені цесаря Карла I митрополита Андрея Шептицького з його поверненням на престол.

50.Чикаленко Е. Лист до редакції : [відповідь на замітку під назвою “Про В. Вишиваного” (чис. 35. – С. 3)] / з поважанем : Е. Чикаленко // Український прапор. – 1921. – 10 верес. (чис. 36). – С. 4.

Євген Чикаленко повідомляє, що співчуває акції Василя Вишиваного щодо проектування уряду, але практичної участі в тій акції не бере, бо успіх її вважає можливим лише за умови об'єднання навколо Василя Вишиваного усіх державно-творчих елементів України.

51.Чорний інтернаціонал : [стаття] // Вперед! – 1921. – 8 жовт. (чис. 180). – С. 1.

Зазначено, що особа Василя Вишиваного (Вільгельма Габсбурга) стала дуже популярна, тому необхідно констатувати той факт, що концепція трудової монархії на Україні не відокремлена, а навпаки, тісно пов'язана з загальноєвропейським монархічним рухом, а кандидатом до гетьманської булави є Василь Вишиваний.

52.Щуровський В. Українські Січові Стрільці на Запоріжжю : [стаття] / Володимир Щуровський // Історичний календар-альманах “Червоної калини” на 1929 рік. – Львів : накладом вид-ва “Червона калина”, 1929. – С. 40–44.

С. 41, 42, 44 : згадка про архикнязя Вільгельма Габсбурга.

Сучасні дослідження про Вільгельма Габсбурга (Василя Вишиваного)

53.Габсбург В. Автобіографія / Вільгельм Габсбург (Василь Вишиваний) ; [передм. А. Малика ; ред. М. М. Мартиняк]. – Львів : Львівський державний університет, 1996. – 38 с.

У передмові подається біографія Василя Вишиваного та про його участь в українських визвольних змаганнях 1917–1920 рр.

- 54.Гірняк Н. Львів у воєнних роках 1914–1918 : [стаття / Никифор Гірняк // Наш Львів : ювілейний збірник 1252–1952 / обкл. В. Січинського. – Нью Йорк : “Червона Калина”, 1953. – С. 137–143.
С. 140–143 : Привітання архикнязем Вільгельмом митрополита Шептицького з поверненням до рідного краю. Спогади Никифора Гірняка про листування і зустрічі з архикнязем та обговорення деяких питань з української справи, а також про те, чому його прозвали “Вишиваним”.
- 55.Гірняк Н. Полк. Василь Вишиваний / Никифор Гірняк. – Вінніпег : Видав хор. УСС Дм. Микитюк, 1956. – 70 с.
С. 40–44 : В додатку подано останнє листування автора з Василем Вишиваним.
- 56.Головацький І. Австрійський архикнязь – український воїн і поет / Іван Головацький // Дзвін. – 2002. – Чис. 8. – С. 126–129.
- 57.Головацький І. Архикнязь Вільгельм Габсбург і визвольні змагання України 1917–1920 років / Іван Головацький // Віхи української історії : матеріали періодичних видань : події, публіцистика, імена / Іван Головацький. – Львів : НВФ “Українські технології”, 2006. – С. 240–245 ; Вісник НТШ. – 2001. – Чис. 25. – С. 40–42.
- 58.Головацький І. Архикнязя Вільгельма Габсбурга Гуцульщина “перекувала” у полковника УНР Василя Вишиваного / Іван Головацький // Гражда : історико-краєзнавчо-туристичний часопис. – Львів, 2002. – Чис. 5. – С. 36–39.
- 59.Донцов Д. Рік 1918, Київ / Д. Донцов ; [обгортка роботи п-ні Н. Геркен-Русової]. – Торонто : накладом вид-ва “Гомін України”, 1954. – 128 с. – (Б-ка вид-ва “Гомін України” ; ч. 1).
С. 13–14, 53, 123 : згадка про Василя Вишиваного (архикнязя Вільгельма).
- 60.Залуцький Р. Листування Вячеслава Липинського у західних архівах : (біографічний нарис) / Роман Залуцький // Повне зібрання творів, архів, студії / Вячеслав Липинський ; гол. ред. Ярослав Пеленський. – Київ ; Філадельфія : Смолоскип, 2003. – Т. 1: (А–Ж) : Листування. – С. 33–82. – (Серія “Архів” ; т. 1).
С. 62 : Згадка про Василя Вишиваного.
- 61.Кедрин І. Викривлена правда : події в Україні у 1918 р. у кривому дзеркалі споминів д-ра Лонгина Цегельського / Іван Кедрин. – Нью Йорк : Видання і наклад Братства УСС, 1963. – 35 с. – В передмові автор повідомив, що це рецензія на книжку д-ра Лонгина Цегельського “Від легенд до правди”.
С. 27, 28 : Згадка про Василя Вишиваного.
- 62.Коновалець Є. Листи Коновальця з Відня на Україну в першій половині 1921 року : вступ / Євген Коновалець // Євген Коновалець та його доба. – Мюнхен : Видання фундації ім. Євгена Коновальця, 1974. – 2-ий зошит. – С. 255–263.
С. 261, 263 : Згадка про Василя Вишиваного.
С. 262 : Його портрет.
- 63.Кох Г. Військовий провід української галицької армії / д-р Ганс Кох, сотник УГА // Українська Галицька Армія: у 40-річчя її участі у визвольних змаганнях :

(матеріали до історії). – Вінніпег : видав хорунжий УСС Дмитро Микитюк, 1958. – [Т. 1]. – С. 127–135.

С. 131 : Згадка про Василя Вишиваного.

64. Курах М. Січово-стрілецькі формації в українських арміях / Михайло Курах // Євген Коновалець та його доба. – Мюнхен : Видання фундації ім. Євгена Коновальця, 1974. – С. 227–235.

65. Лазарович М. Просвітницька діяльність Січового Стрілецтва серед українського народу в роки Першої світової війни / Микола Лазарович // Визвольний шлях. – 2000. – Кн. 3 (624). – С. 20–42.

С. 40, 41 : Згадка про архикнязя Вільгельма (Василя Вишиваного) та його популярність серед українців.

66. Литвин М. Осип Микитка : [стаття] / М. Р. Литвин, К. Є. Науменко // Військова еліта Галичини / М. Р. Литвин, К. Є. Науменко. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. НАН України, 2004. – С. 193–207.

С. 195–197 : Згадка про Василя Вишиваного як учасника боїв під Олександрівськом (тепер Запоріжжя).

67. Литвин М. Українсько-польська війна 1918–1920 рр. / Микола Литвин ; [ред. Уляна Боянівська]. – Львів : Інститут українознавства НАНУ ; Інститут Центрально-Східної Європи, 1998. – 488 с.

С. 35, 312 : Згадка про Василя Вишиваного.

68. Луцький О. Щоденник з України 1918 р. / Остап Луцький ; передм. Юрія Луцького // Сучасність. – 1985. – Чис. 5 (289). – С. 89–99.

Зазначено, що архикнязь Вільгельм (Василь Вишиваний) наприкінці Першої світової війни став покровителем січових стрільців, а з 1919 р., за Директорії – полковником. Кандидатуру архикнязя Вільгельма хотіли висувати на гетьмана України.

69. Ляхович Є. Діяльність ОУН у Лондоні в 1933–1935 роках / Євген Ляхович // Євген Коновалець та його доба. – Мюнхен : Видання фундації ім. Євгена Коновальця, 1974. – С. 907–925.

С. 911, 912 : зазначено, що представник ОУН у Лондоні Євген Ляхович отримав доручення Коновальця встановити контакт з ерцгерцогом Вільгельмом (Василем Вишиваним) аби сприяти розширенню легальних зв'язків ОУН. Євген Ляхович декілька разів зустрічався з Вільгельмом Габсбургом, який допоміг встановити контакти представнику ОУН з ірландським послом в Парижі, дав декілька рекомендаційних листів до журналістів і депутата англійського парламенту.

70. Мелешко Ф. Українські січові стрільці у Єлисаветчині / Фотій Мелешко // За волю України : історичний збірник УСС в 50-ліття збройного виступу Українських Січових Стрільців проти Москви. 1914–1964 / [гол. ред. Степан Ріпецький]. – Нью-Йорк : Видання головної Управи братства укр. Січових стрільців, 1967. – С. 198–209.

С. 203, 207 : Згадка про архикнязя Вільгельма Габсбурга (Василя Вишиваного) та його популярність серед українських січових стрільців.

71. Онацький Є. Полковник Василь Вишиваний – Архикнязь Габсбурзький / Євген Онацький // Портрети в профіль. – Чикаго : Українсько-Американська Видавнича Спілка, 1965. – С. 123–153.
72. Осташко Т. Суспільно-політична діяльність Вячеслава Липинського на тлі його листування / Тетяна Осташко // Повне зібрання творів, архів, студії / Вячеслав Липинський ; гол. ред. Ярослав Пеленський. – Київ ; Філадельфія : Смолоскип, 2003. – Т. 1: (А–Ж) : Листування. – С. 119–155.
С. 138–140 : Згадка про Василя Вишиваного як імовірного претендента на український монарший стіл. Про дружні стосунки Вячеслава Липинського і Василя Вишиваного, на які не впливали деякі розбіжності у поглядах на об'єднання українських емігрантів навколо партії “Хліборобів-державників”.
73. Пресіч О. Василь Вишиваний – полковник УСС / Ольга Пресіч // Вісті комбатанта. – Торонто ; Нью-Йорк, 1994. – Чис. 1 (186). – С. 86–93.
74. Ріпецький С. Листопад 1918 року: Листопадовий зрив, Українські Січові Стрільці, полковник Дмитро Вітовський – в кривому дзеркалі споминів Лонгіна Цегельського / Степан Ріпецький. – Нью Йорк, Дітройт : Видання і наклад Братства УСС, 1961. – 50 с.
С. 31 : Згадка про архикнязя Вільгельма Габсбурга, твердження Лонгіна Цегельського, що УСС нібито не залишали намірів реалізувати свій давній план поставити Вільгельма Габсбурга на чолі держави.
75. Ріпецький С. Українське січове стрілецтво : визвольна ідея і збройний чин. [Розділ] III. Українські січові стрільці : на Запоріжжі / Степан Ріпецький. – Нью-Йорк : Червона Калина, 1956. – С. 189–198.
С. 192–194, 196 : Про архикнязя Вільгельма та схвальні відгуки УСС-ів про нього як прихильника української справи, захисника українських селян під час реакційного гетьманського режиму і безумовного приятеля стрілецтва, що боронив його перед вищим австрійським командуванням.
С. 200 : Про невдоволення німецького командування політикою архикнязя Вільгельма.
76. Стахів М. Західня Україна : нарис історії державного будівництва та збройної і дипломатичної оборони в 1918–1923 / Матвій Стахів. – Скрантон : [б. в.], 1959. – Т. 3, ч. 3, розд. 2 : Західня Україна та Америка й Британія. – С. 165–191. – (Національно-освітня б-ка).
С. 174–176 : Згадка про архикнязя Вільгельма як кандидата на український трон. Різні вигадки і домисли польської пропаганди.
77. Стеткевич О. З побуту УСС на Україні 1918 р. / Осип Стеткевич // За волю України : іст. збірник УСС : в 50-ліття збройного виступу Українських Січових Стрільців проти Москви 1914–1964 / [гол. ред. Степан Ріпецький]. – Нью Йорк : Видання Головної Управи Братства Українських Січових стрільців, 1967. – С. 193–194.
С. 194 : Згадка про архикнязя Вільгельма (Василя Вишиваного).
78. Терещенко Ю. Український патріот з династії Габсбургів : [науково-документальне видання] / Ю. Терещенко, Т. Осташко ; [ред. Катерина Туз]. – Київ : Темпора, 2008. – 382 с.: іл.

79.Хорунжий Ю. Василь Вишиваний (Габсбург) : [стаття] // Українські меценати. Добродійність – наша риса / Юрій Хорунжий. – Київ : Видавничий дім “КМ Академія”, 2001. – С. 106–115.

80.Цегельський Л. Справа Василя Вишиваного / Лонгин Цегельський // Від легенд до правди : [спомини про події в Україні звязані з Першим Листопадом 1918 р.] / Лонгин Цегельський ; [передм. Ярослава Дашкевича]. – Львів : Свічадо, 2003. – [Розділ] XXXI. – С. 116–119.

Зазначено, що Лонгин Цегельський за дорученням уряду прохав архикнязя Вільгельма відійти від активної військової служби.

81.Чайковський М. [Автобіографія] / Микола Чайковський // Спогади. Листи. Дослідження : [в 3 т.] / Андрій Чайковський ; [упорядкув.Б .З. Якимовича за участю З. Т. Грень, О. В. Седляра] ; Мін. освіти і науки України ; Львівський національний університет імені Івана Франка, Наукова бібліотека ; Національна академія наук України, Інститут українознавства імені Івана Крип'якевича ; Наукова фундація Андрія Чайковського. – Львів, 2002. – Т. 3. – С. 13–89.

С. 54, 55 : Згадка про Василя Вишиваного.

82.Чикаленко Є. Щоденник. 1919–1920 / Євген Чикаленко ; за ред.: Владислава Верстюка та Марка Антоновича. – Київ ; Нью-Йорк : Вид-во імені Олени Теліги, 2005. – 639 с.

С. 85, 208–209, 354, 385, 486, 521, 549, 570 (312) : Згадка про Василя Вишиваного (Вільгельма Габсбурга-Лотрінгена (1895–1951?)) – австрійського ерцгерцога, українського військового діяча, полковника, командира Легіону УСС.

Упоряд.: К. Костишина, Б. Геляс